Batı seviyesine yükselmek için, onun kültürünü de kabullenmek doğru bir hareket değildir

Batıdan yalnız teknik almalıyız

Yazan: İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu

Kültür ile medeniyet kelimeleri, anlamlarını biribirine karıştırdığımız sosyoloji terimleridir. Sosyoloji dilinde kültür bir kavme, bir millete özgü olan değerler demektir: Din, dil, sanat, ahlâk gibi. Medeniyet ise aynı medeniyet bölüğündeki kavimler, milletler arasında ortaklama olan teknikler demektir. Bilim, tarım, usûl gibi. Biz Batı'dan yalnız medeniyet yani teknik alacağız diyerek kültür almamalıyız demek istiyorum.

Rahmetli Ziya Gökalp'ın kanısı da bu idi. Yine Gökalp'a göre tanzimat hareketinin büyük yanlışı ayrı soydan olan bu iki varlığı biribirine karıştırması, teknik alayım derken kültür almaya kalkışmasıdır.

Ben birkaç yıldan beri Gökalp üzerine bir kitap yazmak için çalışıyorum. Kitap son günlerde bitti. Basılacaktır. Gökalp benim yakından tanıdığım İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde de birlikte çalıştığım çok değerli bir bilim adamıdır. Hem de insan değeri tanıyan, bu işde yanılmayan yüksek ahlâklı bir insandı.

Gökalp'ın eserleri üzerinde yaptığım son incelemeler araştırmalar beni onun kültür, medeniyet anlayışına daha çok yaklaştırdı. Yalnız bir noktada hiç anlaşamadık. Gökalp edebiyatımızın Batı klâsikleri ile «tehzip» edilmesini istiyor. Gökalp'ın bu sözle ne düşündüğü kesin olarak anlaşılamıyor. Yalnız, bu sözle teknik bir kontrol yapma ihtiyacı sezilir gibi oluyor. Ona göre çok yüksek olan plâstik sanatlarımız da tehzip edilecek. Hattâ bu sanatlar Batı plâstik sanatları ile «tehzip» edildikten sonra en yüksek kerteyi bulacaklar.

Ben bu anlayışı kabul edemiyorum. Örnek olarak da Türk mimarlık sanatını ele alıyorum. Kanımı söylüyorum. Eğer yeryüzünde tehzibe, olgunlaştırılmaya muhtaç olan bir mimarlık sanatı varsa, bu, Türk mimarlığı değil, Batı'nın mimarlığıdır. Batı düşünürleri bu nazik konu üzerinde hemen hiç durmamışlardır. Aralarında Le Gorbusier gibi Türk mimarlığını tanımakla övünenler(Saladin ile Migeon gibi Türk sanatının bir soy humanizma olduğunu söyleyenler pek az görülmüştür.

Türk mimarlık sanatı ne bir resim sanatı, ne de bir süs sanatıdır. Doğrudan doğruya bir gövde sanatıdır. Türk mimarlık eserlerindeki değerler orantı, duruş, topluluk gibi hep insancıl olan değerlerdir. Türk mimarlık eserlerinin canlandırdığı varlık da insan gövdesinin, insan ruhunun varlığıdır. Selimiye'yi Süleymaniye'yi, Yenicami'yi yaratanlar Allah'ın insan gövdesi için var ettiği güzellik konutlarına uygun olarak yaratmışlardır. Onun için, Batı'nın beşerî, klâsik olarak anladığı eski Yunan mimarlığı değer yapısının alt katına yerleşebilir. Bu yapımın en üst katına yalnız Türk mimarlığı yerleşebilir.

Karaköy'den yürüyerek Galata köprüsünü geçiyorsunuz. Karşınızda Yenicami denilen şaheser beliriyor. Bu şaheser sizin üzerinizde ne eski yapıyor? Ne eski Yunan'ın kuruluğu, ne Gotikin sırcılığı, ne de Rönesans'ın taşkınlığı! Yalnız bir şey: Sizi kendine çeken, sizinle kaynaşan güzel bir insanın güzellik etkisini... Türk mimarlığının «tehzip» e ihtiyacı yoktur. Bu tehzipe muhtaç olan, Batı'dır, biz değiliz. Ben Türke Doğru'yu lâf olsun diye yazmadım..

ACELE SATILIK

1959, 1964 Mad Hanomag traktörleri 6 Tonluk Blumhard Remork tediyede kolaylık. Mahmut Akça — Türkgücü köyü — ÇORLU.

(Tercüman — 12124)

İKTİSAT DÜNYASI İKTİSAT

Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyetinin semineri

1961 yılında kurulmuş olan Ekonomik ve Sosyal etüdler konferans heyeti, yaz

Boğaziçi Üniversitesi
Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi
Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRT0200303